

กลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน
Graduate Production Management Strategies based on the Concept of National
Economic Sustainable Development

สุชญา สังข์จรูญ¹ ชญาพิมพ์ อุตสาโฮ² และ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์³
Suchaya Sangcharoon¹ Chayapim Usaho² and Pruet Siribanpitak³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน และศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ ใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน โดยวิธีการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์กรอบแนวคิด จากนั้นเก็บข้อมูล ยกร่างกลยุทธ์และจัดประชุมสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการคำนวณค่าดัชนี PNI_{Modified} และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารการผลิต ประกอบด้วยการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมนักศึกษา ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ backward design และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน สำหรับสภาพปัจจุบันด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมนักศึกษา กลยุทธ์หลักในการบริหารการผลิตบัณฑิต คือ หลักสูตรที่มุ่งให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม การบูรณาการเรียนการสอนให้สามารถเชื่อมโยงและตัดสินใจ เป็นพลเมืองคุณภาพ และการเสริมกิจกรรมนักศึกษาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิต มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง และมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมให้มีความเจริญอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารมหาวิทยาลัย, การผลิตบัณฑิต, การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

Article Info: Received 25 February, 2017; Received in revised form 7 August, 2017; Accepted 7 May, 2019

¹ นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: suchaya_jt@hotmail.com

Ph.D. Candidate in the Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: suchaya_jt@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: chayapim.u@chula.ac.th

Lecturer in the Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: chayapim.u@chula.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: pruet.s@chula.ac.th

Lecturer in the Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: pruet.s@chula.ac.th

Abstract

The objectives of this research were study the components of graduate production management strategies based on the concept of national economic sustainable development and study current situations, expected situations additional develop the strategies. The research methodology applied a mixed method approach. The review of literature, the analyzing, and synthesizing of a conceptual framework were used. The data were collected then the focus group meeting was organized accordingly. The research instruments were questionnaires. Moreover, the questionnaire of the appropriateness and possibility of the strategies was used. The frequency, percentage, average, and standard deviation were used for a statistical analysis. The index of PNI_{Modified} and the content analysis were also used.

The research findings were as follows. Components of the production management consisted of curriculum management, instructional management and student activities according to the teaching and learning concept of backward design and aspects of national economic sustainable development. In current situations the highest mean was teaching and learning. The expected situations, student activity was a high level. The main strategies of graduate production were the curriculum fostering gradates to be responsible for social. To use integrated teaching aiming to link and decide and to be qualified citizen, necessary knowledge and skills for the sustainable development of national economy. Following these strategies would be able to produce qualified graduates with desired characteristics, support their life efficiently and have abilities to develop the economy sustainability at social continually and productively.

Keywords: university management, graduate production, national economic sustainable development

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทยที่ให้อยู่บนทางสายกลาง คือ ความพอดี ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งแนวคิดและหลักปฏิบัติที่มุ่งสู่การใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีคุณภาพ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นรากฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย ในปี 2545 รัฐบาลได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) เป็นครั้งแรกและปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาฯ ทุกฉบับเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (จिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช พิบูลสรารุณ, 2552) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Sustainable Development Goals) (สำนักงานคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2559) และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้น้อมนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ: กรอบการพัฒนาระยะยาวเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “*ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ที่ผ่านมาสํานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้สะท้อนว่า ประเทศไทยได้เผชิญความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ จนเกิดความผันผวน มีความเสี่ยงในหลายมิติโดยเฉพาะความเสี่ยงจากการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืน จึงต้องเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็งและใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การให้ประชาชนในปัจจุบันได้ในสิ่งที่ต้องการ โดยไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเป็นที่ต้องการในอนาคต ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาที่บูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนจนเกิดเป็นดุลยภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543) และที่สำคัญ คือ การศึกษาเพราะการศึกษาคือการพัฒนาคน ซึ่งได้ยอมรับกันแล้วว่า จะให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน 2545 ได้มีการเสนอความหมายของ “*การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม*” ซึ่งเป็นข้อเสนอที่มีพื้นฐานหลักมาจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบนิเวศน์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์และพึ่งพาซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในขณะที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมก็จะต้องมีการปกป้องสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน

ปัจจุบันรัฐบาลมุ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเติบโต เกิดความมั่นคงอย่างมั่นคง และยั่งยืน การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาของประเทศเป็นไปอย่างมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป” (จिरायु อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช พิบูลสรารุธ, 2552) การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (quality of people) โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิต เพราะคนที่มีคุณภาพจะสามารถใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้อง เรียนรู้ คิดค้น ปรับปรุง วิธีการ แนวทางในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสมทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมในขณะเดียวกัน ซึ่งในที่สุดก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนจึงหมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีเสถียรภาพ มีความสมดุลและกระจายความมั่งคั่งเอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่และต้องเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนได้ในระยะยาว การพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของพลเมืองของประเทศ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจที่สำคัญที่สุด คือ การผลิตบัณฑิต ซึ่งจะต้องจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด เพื่อให้บัณฑิตได้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าคุณภาพบัณฑิตไทยร้อยละ 64.64 เป็นบัณฑิตไม่ค่อยมีคุณภาพ-คุณภาพต่ำ ขณะที่ปัญหาคุณภาพบัณฑิตไทยนั้น 3 อันดับแรกคือ ผู้เรียนต้องการแต่ใบปริญญา มหาวิทยาลัยมุ่งแต่ผลประโยชน์เชิงธุรกิจ (จ่ายครบจบแน่) และหลักสูตรเน้นทฤษฎีไม่มีปฏิบัติ ทำงานจริงไม่ได้ (ศูนย์สำรวจ

ความคิดเห็นนิต้าโพล, 2557) สิ่งที่น่าวิตกกังวลเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน คือ การผลิตและการพัฒนาบัณฑิตไทยสู่ตลาดแรงงาน เพราะนิสัยของคนไทยที่มักจะขาดความกระตือรือร้น ไม่กล้าตัดสินใจ และไม่สามารถดูแลตัวเอง หรือเรียกรวม ๆ ว่า ขาดทักษะผจญภัย (adventurous skill) ที่จะไปประกอบอาชีพในต่างแดน ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ทำงานเป็นทีม ตรงต่อเวลา และมีระเบียบวินัย รวมถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษที่ดูเหมือนจะด้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน (ธัญญลักษณ์ วีระสมบัติ, 2555)

นอกจากนี้ เมื่อสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทย ซึ่งครอบคลุมการวัด 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน พบว่า คนไทยมีคะแนนทักษะทางการเงินเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 58.5 ของคะแนนเต็ม ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ 14 ประเทศที่ร่วมโครงการของ OECD ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 62.3 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2557) รวมถึงผลการศึกษาของสถาบันคีนันแห่งเอเชีย ระบุว่า คนไทยขาดความรู้ด้านการเงิน และชี้ว่ากลุ่มในนักศึกษาที่มีแนวโน้มที่จะก่อหนี้สูงและใช้เงินเกินตัว มีการบริโภคนิยม ขาดความรู้ และทักษะในการบริหารการเงินส่วนบุคคล เป็นการผลักดันให้หนี้ส่วนบุคคลและหนี้ครัวเรือนของประเทศเพิ่มขึ้นต่อเนื่องแล้ว ยังนำไปสู่ปัญหาความไม่พร้อมในการดูแลตนเองหลังการเกษียณอายุ (ปิยะบุตร ชลวิจารณ์, 2556) สมาคมนักวางแผนการเงินไทยกล่าวถึงการศึกษารื่องปัญหาการเงินไทย พบว่า ปัญหาการเงินของไทยประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ ด้านความรู้ทางการเงินที่คนไทยมีน้อยมาก ด้านอุปนิสัยคนไทยที่ไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายและอาจตัดสินใจผิดพลาดได้ และทัศนคติในการใช้เงินของคนไทย (ธีระ ภูตระกูล, 2557) การจัดการศึกษา ยังมีช่องว่างในการให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจที่จำเป็นแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องการวางแผนทางการเงิน บัญชีและการบริหารและจัดการค่าใช้จ่ายในชีวิตการทำงาน ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ทางการเงิน (financial literacy) ที่ค่อนข้างต่ำทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญของทุกคน ดังนั้น การสร้างรากฐานของเศรษฐกิจประเทศให้แข็งแรง จำเป็นต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องการเงินให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง (สดใจ ชาญชาติรัตน์, 2557)

นอกจากมหาวิทยาลัยจะผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถควบคู่กับการมีคุณธรรมนั้น จำเป็นต้องมีทักษะการใช้ชีวิต โดยเฉพาะความรู้ทางการเงิน คือ ความรู้ความเข้าใจวินัยทางการเงิน รู้จักวางแผน และสามารถบริหารจัดการเงินหรือรายได้ที่มีอย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ดี เพื่อทำให้ตนเองมีสุขภาพทางการเงินที่ดี

มีเพียงพอใช้จ่ายสำหรับดูแลตนเอง ครอบครัวในปัจจุบันและอนาคต และแม้ว่าจะมีหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ได้จัดกิจกรรมหรือโครงการให้ความรู้ด้านการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่วัดแค่ปัจจัยนำเข้า (input) ของการศึกษา เช่น จำนวนผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งบางองค์กรตีความว่านี่คือ ผลผลิตของโครงการแล้ว หากแต่ที่แท้มันสะท้อนความสำเร็จขององค์กร (ตามตัววัดที่กำหนดเอง นั่นคือ สำเร็จในการระดมคนมารับการอบรม) มากกว่าความสำเร็จของการให้การศึกษา (คือ ผู้เรียนมีทักษะติดตัวมากขึ้น เอาทักษะไปใช้ในการจัดการเงินได้ดีขึ้น) (สถณี อาชวานันทกุล, 2556) มหาวิทยาลัยจึงต้องเป็นแหล่งความรู้และขึ้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสังคมและประเทศชาติ และต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศเข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการผลิตคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองโดยเฉพาะความสามารถในการเลี้ยงชีพและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และยังมีความสามารถในการช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบมีการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของประเทศไทย ทั้งนี้โดยอาศัยการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

การที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนทำให้แรงงานจากประเทศต่าง ๆ หลั่งไหลเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งหากไม่เร่งพัฒนากำลังคนของไทยให้มีคุณภาพก็จะกลายเป็นปัญหาใหญ่ทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและความมั่นคงของชาติโดยตรง ดังนั้นการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นหัวใจของการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ บัณฑิตต้องมีความสามารถที่หลากหลาย มีทักษะสูงและสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศได้ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นภารกิจของทุกมหาวิทยาลัยที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคณะผู้บริหารที่ต้องผลักดันส่งเสริมให้คณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความตระหนักในคุณค่าของคุณภาพของงานที่จะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กร และเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสังคมในคุณภาพของบัณฑิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

ข้อมูลจากการวิเคราะห์สาเหตุของความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมีการนำเสนอแนวคิดในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติขึ้นมาเป็นกระแสในสังคมไทย คือ การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการวิเคราะห์ ปัญหาคุณภาพบัณฑิตในปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นว่าควรศึกษา ค้นคว้า และทำวิจัย เกี่ยวกับหลักในการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่าง ยั่งยืน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่กำกับดูแลใน ฝ่ายวิชาการและกิจการนักศึกษาที่จะต้องนำนโยบายของมหาวิทยาลัยไปถ่ายทอดเป็นกลยุทธ์ สู่ระดับปฏิบัติการในระดับคณะและหลักสูตร รวมถึงหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะสามารถให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในการนำ กลยุทธ์ไปใช้เป็นหลักในการเสริมสร้างศักยภาพหรือเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตที่จะจบ ออกไปให้เป็นการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ การผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นหัวใจของ การผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และ กิจกรรมนักศึกษา จึงเป็น 3 องค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้บัณฑิตจบการศึกษาออก ไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถสูงซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการผลิตบัณฑิตตาม แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน
3. พัฒนากลยุทธ์ในการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยในงานวิจัยฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. การบริหาร การผลิต 2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญที่จะก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ และ

3. กระบวนการจัดทำกลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารการผลิตบัณฑิตจากการสังเคราะห์แนวความคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านกำหนดองค์ประกอบการบริหารการผลิตบัณฑิต ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ด้านจาก นิจวรรณ วีรวัฒน์นอม และ นงนภัทร รุ่งเนย (2555) ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2548) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ASEAN University Network [AUN] (2011) Barrie (2006) Knoeles (1970) และ UNESCO (1998) ดังนี้ 1. หลักสูตร 2. การจัดการเรียนการสอน และ 3. กิจกรรมนักศึกษา

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญที่จะก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (Ontario Learning for Sustainability Partnership [OLSP], 1996) คือมีความเข้าใจหลักการระบบ และประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ และมีความสามารถในการพัฒนากลยุทธ์การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ ดังนี้ 1. การมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักการและความหมายของเศรษฐกิจ 2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ 3. การมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาหลักทางเศรษฐกิจ 4. การมีความสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจกับทางเลือกชีวิตส่วนบุคคล และ 5. มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจในชุมชน ท้องถิ่น และชุมชนโลก

3. การพัฒนากลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) 2. การวิเคราะห์ TOWS Matrix 3. การร่างกลยุทธ์ และ 4. การตรวจสอบและประเมินคุณภาพกลยุทธ์ (Certo et al., 1991; Kotler & Murphy, 1981)

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ได้ดังภาพ 1 ดังนี้

ภาพ 1

กรอบแนวคิดกลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีการกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้เป็น 3 ด้านคือ 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2. ผู้ให้ข้อมูล และ 3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 124 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 แห่ง 2) ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตบัณฑิต โดยเป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยแห่งละ 6 คน คือ

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา 1 คน รองคณบดีฝ่ายวิชาการ 1 คน รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา 1 คน อาจารย์ผู้สอน 2 คน และ 3) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการผลิตบัณฑิต กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดัง 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยค้นคว้าและศึกษาหลักกระบวนการบริหารมหาวิทยาลัย การผลิตบัณฑิตและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์เอกสารแล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ได้เป็นองค์ประกอบของการมหาวิทยาลัย ขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารการผลิต รวมถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน จากนั้นจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยทั้งในระดับคณะและสถาบัน รวมถึงอาจารย์ผู้สอนเพื่อสอบถามถึงสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนากลยุทธ์ในการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยวิธีการมี 4 ขั้นตอนย่อย คือ การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 1) และ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตาม

แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 2)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จากการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนี PNI_{Modified} โดยการนำค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงที่สุด ลบด้วยค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำที่สุด แล้วหารด้วย 2 แล้วนำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า PNI_{Modified} โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำ กำหนดให้กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูง เป็นจุดอ่อนของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอกลยุทธ์ในการจัดหรือลดจุดอ่อน สำหรับกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำ เป็นจุดแข็งของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอกลยุทธ์ที่จะเสริมจุดแข็ง แล้วนำผลมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลในการจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยแสดงที่มาของข้อมูลในตาราง 1-2

ตาราง 1

การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามองค์ประกอบของการผลิตบัณฑิตในภาพรวม

การผลิตบัณฑิต	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น		การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
	M	SD	M	SD	PNI	การจัดกลุ่ม	
1. หลักสูตร	2.763	0.90	4.223	0.80	0.528	สูง	จุดอ่อน
2. การจัดการเรียนการสอน	2.847	0.93	4.207	0.77	0.477	ต่ำ	จุดแข็ง
3. กิจกรรมนักศึกษา	2.815	0.92	4.262	0.78	0.514	สูง	จุดอ่อน
รวมเฉลี่ย	2.808	0.91	4.230	0.78	0.506		

ข้อมูลจากตาราง 1 พบว่า การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามตามองค์ประกอบของการผลิตบัณฑิต มีด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านหลักสูตร (PNI_{Modified} = 0.528) ซึ่งเป็นจุดอ่อน

รองลงมาคือด้านกิจกรรมนักศึกษา (PNI_{Modified} = 0.514) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_{Modified} = 0.477) ถือว่าเป็นจุดแข็ง

ตาราง 2

การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกในภาพรวม

สภาพแวดล้อมภายนอกในการผลิตบัณฑิต	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น		การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
	M	SD	M	SD	PNI	การจัดกลุ่ม	
1. ปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ	2.759	0.80	4.151	0.80	0.504	ต่ำ	โอกาส
1.1 หลักสูตร	2.704	0.79	4.188	0.79	0.549	สูง	ภาวะคุกคาม
1.2 การจัดการเรียนการสอน	2.828	0.80	4.143	0.77	0.465	ต่ำ	โอกาส
1.3 กิจกรรมนักศึกษา	2.747	0.82	4.121	0.85	0.500	ต่ำ	โอกาส
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	2.840	0.79	4.209	0.75	0.482	สูง	ภาวะคุกคาม
2.1 หลักสูตร	2.855	0.76	4.178	0.70	0.463	ต่ำ	โอกาส
2.2 การจัดการเรียนการสอน	2.815	0.80	4.202	0.77	0.493	สูง	ภาวะคุกคาม
2.3 กิจกรรมนักศึกษา	2.850	0.81	4.248	0.79	0.491	สูง	ภาวะคุกคาม
3. ปัจจัยด้านสังคม	2.857	0.78	4.193	0.71	0.468	ต่ำ	โอกาส
3.1 หลักสูตร	2.890	0.75	4.210	0.66	0.457	ต่ำ	โอกาส
3.2 การจัดการเรียนการสอน	2.857	0.75	4.136	0.72	0.448	ต่ำ	โอกาส
3.3 กิจกรรมนักศึกษา	2.824	0.84	4.233	0.76	0.499	สูง	ภาวะคุกคาม
4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	3.008	0.82	4.290	0.70	0.426	สูง	ภาวะคุกคาม
3.1 หลักสูตร	3.066	0.79	4.276	0.66	0.394	ต่ำ	โอกาส
3.2 การจัดการเรียนการสอน	2.986	0.81	4.266	0.72	0.429	สูง	ภาวะคุกคาม
3.3 กิจกรรมนักศึกษา	2.972	0.85	4.327	0.71	0.456	สูง	ภาวะคุกคาม
รวมเฉลี่ย	2.866	0.80	4.211	0.74	0.469	สูง	

ข้อมูลจากตาราง 2 พบว่า การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกจำแนกตามตามองค์ประกอบของการผลิตบัณฑิต มีด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ (PNI_{Modified} = 0.504) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (PNI_{Modified} = 0.482) ส่วนปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีค่าต่ำที่สุด คือ (PNI_{Modified} = 0.426)

ผู้วิจัยพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนจากการประเมินความต้องการจำเป็น (PNI: Priority Need Index) มาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก แล้วจึงวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) และนำผลจากการวิเคราะห์ข้างต้นมาจับคู่จุดแข็ง-โอกาส, จุดแข็ง-ภาวะคุกคาม, จุดอ่อน-โอกาส และจุดอ่อน-ภาวะคุกคาม (TOWS Matrix) เพื่อกำหนดร่างกลยุทธ์ จากประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ และพัฒนาเป็นกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นจึงจัดประชุมระดมความคิดเห็น (focus group) แล้วนำข้อเสนอนี้มาปรับปรุงแก้ไขเป็นกลยุทธ์ที่สมบูรณ์

ทั้งนี้ พบว่า กลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนเป็นกลยุทธ์ที่เน้นถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ หลักสูตร การเรียนการสอน และกิจกรรมนักศึกษา ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 สร้างบัณฑิตด้วยหลักสูตรที่มุ่งให้นักศึกษามีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจในชุมชน สังคม ประเทศชาติ และชุมชนโลก กลยุทธ์หลักที่ 2 บูรณาการการเรียนการสอนให้นักศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงและตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นพลเมืองที่ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ และกลยุทธ์หลักที่ 3 เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต เพิ่มความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนก่อนสำเร็จการศึกษา

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นร่วมกับผลจากการศึกษาและวิจัยสามารถนำมากำหนดกลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนได้ทั้งสิ้น 3 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง 27 วิธีดำเนินการ โดยนำเสนอในรายละเอียดของกลยุทธ์

หลักและกลยุทธ์รอง ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 สร้างบัณฑิตด้วยหลักสูตรที่มุ่งให้นักศึกษามีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจในชุมชน สังคม ประเทศชาติ และชุมชนโลก กลยุทธ์รองที่ 1.1 พัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการและความหมายของเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนให้แก่นักศึกษา กลยุทธ์รองที่ 1.2 กำหนดให้หลักสูตรต้องมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจกับทางเลือกชีวิตส่วนบุคคล และกลยุทธ์รองที่ 1.3 ส่งเสริมให้หลักสูตรมีการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาหลักทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์หลักที่ 2 บูรณาการการสอนนักศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงและตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นพลเมืองที่ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ กลยุทธ์รองที่ 2.1 สอนให้นักศึกษาเข้าใจความรู้ทางเศรษฐกิจอย่างถ่องแท้ แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม กลยุทธ์รองที่ 2.2 ปรับรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการให้นักศึกษาฝึกคิดวิเคราะห์โดยอาศัยความรู้ด้านเศรษฐกิจที่จำเป็น และกลยุทธ์รองที่ 2.3 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์และเป็นพลเมืองที่ดี

กลยุทธ์หลักที่ 3 เสริมประสบการณ์ชีวิต เพิ่มความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนก่อนสำเร็จการศึกษา กลยุทธ์รองที่ 3.1 กิจกรรมการนำความรู้สู่การปฏิบัติ กลยุทธ์รองที่ 3.2 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน และกลยุทธ์รองที่ 3.3 ตรวจสอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่จะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาที่เป็นองค์กรสำคัญที่ผลิตกำลังคนของประเทศ การจะข้ามพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (middle income trap) จะต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพ สามารถจัดการและวางแผนการใช้ชีวิตส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะเดียวกันก็สามารถช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า การสร้างรากฐานของเศรษฐกิจประเทศให้แข็งแรง จำเป็นต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องการเงินให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ซึ่งขณะนี้ก็มีผลกดดันให้ภาครัฐต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้เรื่องทางการเงินตั้งแต่เด็ก เปรียบเทียบกับการสอนเด็กอ่านออกเขียนได้ เพื่อสร้างสุขภาพ

การเงินที่แข็งแกร่งของประชาชนและประเทศ (สดใจ ชาญชาตรีรัตน์, 2557) ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องเป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤติและชี้แนะการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ผลิตรากำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเอง และเพื่อช่วยเหลือสังคม ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นหลายมหาวิทยาลัยเริ่มมีการดำเนินการวางแผนเพื่อจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามแผนการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) ทั้งนี้ การผลิตและการพัฒนากำลังคนจะต้องมีการวางแผนบนพื้นฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับปริมาณและความต้องการของประเทศเพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) ตามหลักของความพอประมาณ (พอดี) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Sustainable Development Goals) และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้น้อมนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ: กรอบการพัฒนาระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ (ลดาวัลย์ คำภา, 2559) ดังนั้น การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนนี้ เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการยกระดับคุณภาพบัณฑิตและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลยุทธ์การบริหารการผลิตบัณฑิตนี้เหมาะสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักศึกษาที่จะสามารถนำเอากลยุทธ์ไปใช้ในการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการผลิตบัณฑิต

ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ลดความซ้ำซ้อนของการจัดกิจกรรม ประหยัดทรัพยากรและงบประมาณ เป็นการบริหารการผลิตบัณฑิตแบบองค์รวม โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย อธิการบดีและสภามหาวิทยาลัยต้องกำหนดเป็นนโยบายในการผลิตบัณฑิตที่เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนโดยมีกำหนดเป็นอัตลักษณ์ของบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนไปใช้เพื่อการกำกับติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนกลยุทธ์ให้ลงไปถึงในระดับหลักสูตร เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารการผลิตบัณฑิต ในด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารจึงควรมุ่งเน้นคุณภาพของหลักสูตรในการผลิตบัณฑิต

1.2 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักศึกษาควรร่วมกันวางแผนในการผลิตบัณฑิตแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยกำหนดแนวทางในการบูรณาการหลักสูตรที่สอดแทรกความรู้และแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ด้านการเงิน และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำรงชีวิต ร่วมกับการฝึกปฏิบัติจริงทั้งในและนอกห้องเรียนผ่านการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมนักศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาล้วนแต่อยู่ในระดับมากทั้งสิ้น โดยควรดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสนับสนุนการดำเนินการเพื่อการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ เช่น การสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัยและการบริการวิชาการที่เน้นองค์ความรู้ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เป็นต้น

1.3 คณบดี/รองคณบดีฝ่ายที่เกี่ยวข้อง/ผู้บริหารหลักสูตร ดำเนินการปรับหลักสูตรให้มีการบูรณาการทั้งวิชาการ วิชาชีพและทักษะชีวิต ตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนในทุกหลักสูตรตามความเหมาะสม มีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความทันสมัยโดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ผู้ใช้บัณฑิต สถานประกอบการ ผู้แทนชุมชน เป็นต้น เช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอนที่ต้องกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ กำหนดหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ แล้วออกแบบการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยสอนเนื้อหาวิชาทางวิชาการบูรณาการเข้ากับการสอน

ทักษะกระบวนการทางวิชาชีพและสอดแทรกทักษะการดำรงชีวิต ความรู้เรื่องการเงิน โดยเน้นให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ สู่การฝึกปฏิบัติได้ เน้นวิธีคิดวิเคราะห์ตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้นักศึกษาผ่านการจัดการศึกษาแบบ Outcome-based education: OBE ซึ่งหมายถึง การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์เป็นฐาน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีอย่างหลากหลาย มีการประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า จุดแข็งของการบริหารการผลิตบัณฑิต คือ หลักสูตรที่สร้างให้บัณฑิตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจในชุมชน ท้องถิ่น และชุมชนโลก รวมถึงการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาที่สร้างให้บัณฑิตมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักการและความหมายของเศรษฐกิจ

2. หน่วยงานในระดับนโยบาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และรัฐบาลสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริม ผลักดันหรือกำกับติดตามการบริหารการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย รวมถึงการนำกลยุทธ์ไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาวะแวดล้อมทางการเมืองและนโยบายของรัฐเป็นโอกาสการเสริมจุดแข็งต่อหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาที่สร้างให้บัณฑิตมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาหลักทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างให้บัณฑิตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจในชุมชน ท้องถิ่น และชุมชนโลก โดยอาจมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 รัฐบาลนำเอากลยุทธ์ไปเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแผนพัฒนาอุดมศึกษาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 กระทรวงการศึกษา สภาการศึกษา ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องและต่อเนื่องของการจัดการศึกษาในทุกช่วงวัย ด้วยการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนในทุกระดับการศึกษา รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความเหมาะสมของพัฒนาการและความรู้ความสามารถตามช่วงวัยเพื่อส่งเสริม

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.3 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.)กำหนดนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตในมหาวิทยาลัย มีการกำกับ ติดตาม ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนมาสู่หลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาอย่างสมดุลครอบคลุมการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหากเน้นการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไปก็จะไม่สามารถไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ รวมถึงการศึกษาวិจัยการแนวทางการบูรณาการหลักการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาแต่ละระดับเพื่อความสอดคล้องและต่อเนื่องของผู้เรียนทุกช่วงวัย โดยการถ่ายทอดแนวคิดของความพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สะสมเพิ่มมากขึ้นตามระดับการศึกษา จะช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนที่จบออกมา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันจะช่วยชาติให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายนอกด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและนโยบายของรัฐ มีสภาพที่พึงประสงค์ของสภาพแวดล้อมภายนอกของการบริหารการผลิตบัณฑิตตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก และพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นภาวะคุกคามของความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ควรพัฒนาหรือวิจัยการสร้างรูปแบบ (model) การสร้างหลักสูตรต้นแบบของการบูรณาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมนักศึกษา หรือการสอนแบบบูรณาการของอาจารย์ เช่น การสอนแบบกลุ่ม (team teaching) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ อย่างรอบด้านของนักศึกษาทั้งวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน ดังเช่น ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักสูตรแกนกลางหรือมีครุต้นแบบ ในลักษณะเดียวกันควรดำเนินการวิจัยรูปแบบหรือวิธีการสอนด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกระดับการศึกษา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นจุดแข็งของการผลิตบัณฑิต รวมไปถึงปัจจัยภายนอกด้านการเมืองและนโยบายของรัฐเป็นโอกาสในการเสริมจุดแข็งต่อการจัดการเรียนการสอนด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จिराय อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2552). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. เพชรบูรณ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)*. มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). *ทักษะทางการเงินของคนไทยยังต่ำ*. ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน. <https://www.1213.or.th/th/News/Pages/news4.aspx>
- ธัญญลักษณ์ วีระสมบัติ. (2555, 8 สิงหาคม). *AEC: มาตรฐานวิชาชีพอาเซียน: ความท้าทายที่บัณฑิตไทยต้องไปให้ถึง*. JobDB.com. <https://bit.ly/2lQVy3d>
- ธีระ ภูตระกูล. (2557, 10 พฤษภาคม). *กิน เที่ยว: คนไทยขาดความรู้การเงินขั้นวิกฤติ*. โพสต์ทูเดย์. <http://www.posttoday.com/travel/thailand/294045>
- นิจวรรณ วีรวัฒน์นอม และ นงนภัทร รุ่งเนย. (2555). การบริหารสถาบันอุดมศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *Journal of Phrapokkiao Nursing College*, 23(2), 65-72.
- ปิยะบุตร ชลวิจารณ์. (2557, 1 พฤษภาคม). *การเงิน-การลงทุน: คนไทยขาดความรู้การเงินขั้นวิกฤติ*. กรุงเทพธุรกิจ. <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/579290>
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2548). *หลักและพื้นฐานการอุดมศึกษา*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2553). *กลยุทธ์การสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลดาวัลย์ คำภา. (2559). *บทบาทภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6437&filename=index
- สดีใจ ชาญชาติรัตน์. (2557, 24-27 เมษายน). *สามัญสำนึก: คนไทยอ่อนเรื่อง "เงิน"*. ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน. <https://www.1213.or.th/th/News/Pages/news2.aspx>

- สถณี อาชวานันทกุล. (2556). *ความรู้เรื่องทางการเงิน (Financial literacy)*. ThaiPublica.
<http://thaipublica.org/2013/06/financial-literacy-1/>
- สำนักงานคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2559). *ร่างกรอบกลยุทธ์ศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (สรุปย่อ)*. กองยุทธศาสตร์ สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ.
http://www.strategypolice.com/webdatas/download/dl_221.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <http://www.nesdb.go.th/download/plan12/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). *สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด*. http://www.mua.go.th/know_ohed/university_mua.xlsx
- ศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล. (2557). *ปัญหาคุณภาพบัณฑิตไทย*. <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=264>

ภาษาอังกฤษ

- ASEAN University Network [AUN]. (2011). *Guide to AUN actual quality assessment at programme level*. AUN Secretariat.
- Barrie, S. C. (2006). Understanding what we mean by the generic attributes of graduates. *Higher Education*, 2(51), 215-241. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10734-004-6384-7>
- Certo, S. C., Peter, J. P., & Ottensmeyer, E. (1991). *Strategic management: Concepts and applications* (2nd ed.). McGraw-Hill Book.
- Knoeles, A. (1970). *Handbook of college and university administration*. McGraw-Hill Book.

- Kotler, P., & Murphy, P. E. (1981). Strategic planning for higher education. *The Journal of Higher Education*, 52(5), 470-489. <http://doi.org/10.2307/1981836>
- Ontario Learning for Sustainability Partnership [OLSP]. (1996). *Learning for sustainability: Essential outcomes and classroom learning strategies*. OLSP.
- UNESCO. (1998). *Consolidated declarations and plans of action of the regional conferences on higher education held in Havana, Dakar, Tokyo, Palermo and Beirut*. <http://www.unesco.org/education/educprog/wche/principa/ag-21-e.htm1>
- Wiggins, G., & McTighe, J. (1998). *Understanding by design*. Association for Supervision and Curriculum Development.